

De komende tien jaar zullen rijken bij hun overlijden tussen de 230 en 240 miljard euro nalaten waarvan een groot deel naar toch al vermogende volwassenen zal gaan. beeld: ANP

Oneerlijker kan het niet: zó weinig belasting betalen over een erfenis

Met woorden als 'de meest gehate belasting' en emotionele verhalen ('je bent nog niet begraven of de fiscus staat al op de stoep') wordt geprobeerd de erfbelasting nog lager te maken. Dick Timmer verzet zich tegen deze stemmingmakerij en doet een voorstel hoe dit miljardenbal in goede banen geleid kan worden.

In Nederland wordt niets zo mild belast als geërfd vermogen, waarvoor ontvangers weinig meer doen dan in het juiste gezin geboren worden. Toch is het nog niet mild genoeg, meent Stefan Tax (ND 6 augustus). Ik hoop dat dat een grapje was. Voor erfenissen en schenkingen die hoog genoeg zijn om belastingaangifte te moeten doen (voor een kind is dat bijvoorbeeld vanaf 25.187 euro), is de gemiddelde belastingdruk 12 procent op erfenissen en 6 procent op schenkingen. Ook via de bedrijfsopvolgingsregeling worden grote vermogens overgedragen, waarbij die belastingdruk nog lager is: ongeveer 1,1 procent. Dit is een schijntje vergeleken met de gemiddelde belastingdruk op inkomen uit arbeid (37 procent).

Nonchalance

De nonchalance waarmee Tax en trawanten de uitholling van de erf- en schenkbelasting opperen en vieren, botst met de urgentie waarmee het Sociaal en Cultureel Planbureau Nederland als een maatschappij met een klassenstructuur beschrijft. De kloof tussen arm en rijk is een bron van sociaal conflict. We

groeien uit elkaar en ontmoeten elkaar steeds minder. Gemeenschapszin en solidariteit verdwijnen. Vroege verdedigers van individuele vrijheid, het recht op eigendom en de vrije markt, vonden de erf- en schenkbelasting de meest fatsoenlijke belasting ter wereld. Volgens oude liberalen als Adam Smith en John Stuart Mill draagt erfenisongelijkheid bij aan een oneerlijke overdracht van politieke, culturele en economische macht. Het maakt de ontvangers van erfenissen niet gelukkiger, terwijl het hun afstand tot de maatschappij vergroot. En het leidt tot hiërarchisch georganiseerde sociale klassen, waartussen het steeds moeilijker wordt om te manoeuvreren.

Emotionele verhalen

Wanneer zogenaamde voorstanders van vrijheid en eigendom nu over de erf- en schenkbelasting spreken, denken ze liever niet aan hun liberale voorouders. In plaats daarvan citeren ze publieke opinies ('de erfbelasting is de meest gehate belasting'), emotionele verhalen ('je bent nog niet begraven of de fiscus staat al op de stoep'), of kroegenpraat die

geen serieuze liberaal voor z'n rekening zou moeten willen nemen ('er is al belasting over betaald'). Zo komt een inhoudelijk gesprek niet op gang. Een blik op de cijfers toont de scheve verdeling van nalatenschappen. De hoogste één procent daarvan is goed voor 34 procent van het totaal nagelaten bedrag aan schenkingen en 18 procent van het bedrag aan erfenissen. Dat vermogen komt uiteraard bij de rijken terecht. Zo blijft de ongelijkheid tussen mensen in stand. Die is al aanzienlijk: de rijkste één procent van Nederland bezit meer dan 25 procent van het private vermogen. Het gevolg: een lage erf- en schenkbelasting beschermt niet de individuele vrijheid van alle burgers, maar de vrijheid van de meest fortuinlij-

■ **Mijn voorstel: iedereen mag gedurende zijn of haar leven een ton of twee belastingvrij ontvangen. Daarboven geldt een fors, progressief belastingtarief.**

ken; niet ieders recht op eigendom, maar de onverzadigbare wensen van de financieel bevoorrecht.

Cynisch

Het afschaffen van die belasting is daarom bij uitstek waar juist de rijken van profiteren. Het is ronduit cynisch dat Tax suggereert die afschaffing met een hogere loonbelasting (bedoeld zal zijn inkomstenbelasting uit werk en woning) te compenseren. Daarmee bereik je niets, behalve herverdeling richting de allerrijksten. Die betalen die belasting namelijk weinig tot niet, maar profiteren van fiscale trucjes en de lagere belasting op inkomen uit vermogen. In zijn opiniestuk vraagt Tax zich af waarom de fiscus zich met de band tussen ouder en kind bemoeit. Daar is veel over te zeggen. Allereerst: lang niet iedereen ontvangt überhaupt een erfenis van economische betekenis. En bovendien gelden er vrijstellingen voor familieleden (waaronder lange tijd de vermaldijde jubelton). Voor echtgenoten en wettelijke partners is die vrijstelling bij erfenissen bijvoorbeeld ruim 795.000 euro, voor ouders bijna 60.000 euro, en

voor (klein)kinderen ruim 25.000 euro.

Ouders kunnen een kind jaarlijks bovendien 6633 euro belastingvrij schenken. Pas daarboven begint de belastingteller, inclusief relatief lage percentages, te lopen. Deze vrijstellingen verlagen de gemiddelde belastingdruk op schenkingen en erfenissen enorm.

Miljardenbal

Daarnaast zorgen nalatenschappen voor een ongekend miljardenbal. De komende tien jaar zal er tussen de 230 en 240 miljard euro worden nagelaten, waarvan een groot deel naar toch al vermogende volwassenen zal gaan.

In een samenleving waarin bestaanszekerheid onder druk staat, kinderen in armoede opgroeien, sociale vangnetten worden uitgedaagd en voorzieningen als onderwijs en gezondheidszorg worden gekort, is het onbestaanbaar dat de vraag wie die miljarden ontvangt een puur familiale aangelegenheid is.

Wie rijke gezinnen spekt door de erf- en schenkbelasting te verlagen, laat andere gezinnen in de kou staan.

Belastingvrij

Mijn voorstel: iedereen mag gedurende zijn of haar leven een ton of twee belastingvrij ontvangen. Daarboven geldt een fors, progressief belastingtarief. Zo kunnen ouders aan kinderen schenken en nalaten (en andersom), maar houden we grip op het miljardenbal. Tax wil bovendien familiebedrijven ontzien van erfbelasting, van de lokale bakker tot miljardenondernemingen als Heineken en Jumbo. Hij vergeet te vermelden dat deze bedrijven al ruimschoots van de zogenaamde bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) profiteren. De BOR is de afgelopen jaren steeds verder verruimd, tegen adviezen van bijvoorbeeld ambtenaren, het Centraal Planbureau en de Raad van State in. De belangrijkste profiteurs van recent belobbyde verruimingen zijn namelijk niet hardwerkende ondernemers maar miljonairs- en miljardairsfamilies (inclusief verre verwanten). Zij hebben niet het Nederlandse familiebedrijfsleven op het oog, maar hun eigen portemonnee.

Familiebedrijven

Het oprekken van de BOR, oorspronkelijk bedoeld om kleine familiebedrijven te beschermen, blijkt keer op keer kostbaar en onnodig om de continuïteit van familiebedrijven te waarborgen. Toch blijven politici en lobbyisten ermee (weg)komen. Veel verstandiger is het bedrijfsopvolgers die niet meteen belasting kunnen afdragen (zo'n driekwart kan dat wél, aldus onderzoek) voldoende tijd te geven. Dat is eerlijker voor iedereen. Ondertussen kunnen vermogende families en opportunistische belastingadviseurs in hun handen knijpen. Zij varen wel bij de huidige sentimenten tegen de erf- en schenkbelasting. Want echte argumenten, daarvan moeten ze het niet hebben.

Dick Timmer

universitair docent politieke filosofie aan de Technische Universiteit Dortmund